

Guo Moruo'nun (Diqiu, Wo de Mu Qin) “Benim Annem Dünyadır” Şiiri ile Âşık Veysel'in “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” Şiirinin Karşılaştırmalı İncelenmesi

Lale Kumaş

International Burch University, Bosnia and Herzegovina

Elif Derya Özdemir

SDU University, Kazakhstan

Özet: Farklı coğrafyalarda, savaşlardan etkilenen farklı kültürlerde yaşamış ve kendi alanlarında tarihe toprak terminolojisini ve meteforu ile ilgili değerli eserler kazandırmış iki şair: Guo Moruo ve Âşık Veysel. Bu çalışma, Çinli şair ve yazar Guo Moruo'nun(郭沫若) “Benim Annem Dünyadır!” şiiri ile Türk halk ozanı Âşık Veysel'in “Benim Sadık Yârım Kara Topraktır” adlı şiirini karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele almaktadır. Her iki şairde de doğa imgesi, toprak, kültürel bellek ve doğa-insan sevgisi ön plandadır. İki farklı kültürün kendine özgü edebî geleneklerinden beslenen bu şiirler, doğayı yalnızca çevresel bir unsur olarak değil, insan kimliğinin ve kaderinin belirleyici bir unsuru olan canlı bir varlık olarak konumlandırmaktadır. Guo MoRuo, dünyayı “toprak ana” figürü üzerinden ön plana çıkarır, böylece toprağı yaşamın kaynağı olarak tanımlarken, doğadaki her bir canlının özgürlüğünü yüceltir ve var olma sebeplerini anlamlandırır. Âşık Veysel ise toprağı “sadık bir yâr” olarak konumlandırarak ademiği ve kader bilincini vurgulayarak her bir canlının toprakla bütünleşerek var olma sürecini, toprağın bereketini gözler önüne serer. Her iki şairin eserlerinde tabiat ve toprak, insan ve doğa sevgisi üzerine kurulan şiirsel temalar sade bir üslupla birleşerek kendilerine özgü bir tarz oluşturmuştur. Bulundukları toplumların ve ait oldukları inançların kutsal saydığı değerleri ortak bir paydada buluşturmaya başarmışlardır. Bu da insanlığın yaratılışından itibaren toprakla bütünleşmesi aslında özüne bir dönüş olduğunu ortaya koyduğunun bir göstergesidir.

Anahtar sözcükler: Âşık Veysel; Doğa İmgesi; Guo Moruo(郭沫若); Kültürel Bellek; Toprak İmgesi

Giriş

Edebiyat, insanoğlunun var oluşundan itibaren doğa ile kurduğu ilişkinin en sağlam ve en eski alanlarından birisidir. Tarih boyunca insanlık farklı coğrafyalarda yaşamlarını sürdürürken bulundukları toplumlarda doğayı yalnızca yaşamın bir gayesi ve parçası olarak görmemişlerdir. Canlı bir varlık silsilesini bağrında barındıran doğayı, kültürün ve kimliğin nesilden nesle aktaran bir taşıyıcı olarak görmüşlerdir. Yaşadıkları toplumdaki inanç kültürüne göre doğayı kimi zaman bir tanrı, kimi zaman Allah'ın insanlığa sunduğu bir nimet, kimi zaman sadık bir yâr, kimi zaman da insanlığın kader ortağı olarak edebiyatta yer edinmiştir. Bu açıdan bakıldığında şiir, doğa ile kurulan ilişkinin en yoğun, en etkileyici ve en sembolik anlatı biçimlerinden biri olarak yerini bulmuştur.

Guo MuRuo (郭沫若)

Guo MuRuo (郭沫若), (1892 –1978) 1892 de 四川省 (Sı Chuan) eyaletinin 乐山(Le Shan) şehrinde doğmuştur. Babası Guo Chaopei (郭朝沛, 乐山), (Le Shan) şehrinde yaşayan ve dönemin kültürel birikimi yüksek olan ve toplumsal saygınlığa sahip bir tüccardır. Ailesi'nin ekonomik ve kültürel olarak her türlü imkana sahipti. Bu ekonomik imkanlar ile özel öğretmenlerin eşliğinde geleneksel Konfüçyüs düşünce sistemi çerçevesinde yetişmiştir. Böylelikle Guo Moruo'nun (郭沫若) erken dönem edebî fikri gelişimi üzerinde belirleyici bir etki oluşturmuştur. 廖久明 (Liao, J., 2022) ifadesi ile “四川(Sı Chuan) bölgesinin doğal ortamı büyüme sürecin de derin izler bırakmıştır. 峨眉山(Emei Shan) Emei dağının heybeti ile 大渡河 (Dadu He) Dadu nehrinin coşkusu onun zihninde yer edinerek, şiirsel belleğinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.” Çocukluk dönemindeki ortamı, dört buçuk yaşındayken okumaya

hevesi Guo Moruo'nun ilerideki edebi kişiliğinin temellerini oluşturmuştur. Çocukluk yıllarında Klasik Çin edebiyatı eğitimi alan 郭沫若GuoMoRuo (郭沫若), 1904'te kaleme aldığı beş dizeden oluşan “村居即景(Cun Ju Ji Jing) Köy Yaşamından bir Sahne” şiiri Guo'nun çocuk yaşta yazdığı ilk bilinen şiiridir. 1919'da yayınlanan “地球，我的母亲” (Diqu, Wo de Mu Qin) Benim Annem Dünyadır! şiiri onun doğa, insan, toprak ve özgürlük temasını işleyen özgün üslubunun ilk güçlü örneklerinden birisidir. 1921 yılında yayınlanan “女神 (NuShen)” şiir derlemesiyle modern Çin şiirinin öncüleri arasında yer almıştır. Eserlerinde romantizmle devrimci düşünce coşkusunu birleştirmiştir. Eserleri sadece şiirlerle sınırlı değildir. Tarih tiyatrosu, deneme, çeviri ve arkeoloji alanlarında da bir çok eser yazmıştır. 刘元树 (Liu, Y., 1991). GuoMoRuo'nun (郭沫若) edebiyat kariyeri boyunca 40 tan fazla roman, 20 tiyatro eseri, 16 şiir kitabı ve 10 deneme derlemesi kaleme aldığını ifade etmiştir(s.28). Eserlerinde tarihsel bilinçle bireysel düşünce tarzını harmanlayarak yaşadığı çağın ruhunu yansıtmıştır. 1949 yılında Çin Bilimler Akademisi başkanlığı görevini yürütmüş, aynı dönemde Çin kültür politikalarının şekillenmesinde de rol almıştır. 1978' deki vefatına kadar edebiyat dünyasına bir çok eser kazandırmıştır.

Çin Halk Halk Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde de yaşayan Guo Moruo (郭沫若), bulunduğu dönemin zorlayıcı toplumsal koşullarını dikkatlice gözlemleyerek kendine özgü bir üslup içeren eserler bırakmıştır. 1919 yılında gerçekleştirmiş olan (五四运动, WuSeYunDong) Mayıs Hareketi Çin edebiyatında klasik anlayıştan modern edebiyata geçişin temel nedenlerinden biridir. Guo MoRuo(郭沫若) aynı yıl kaleme aldığı “Benim Annem Dünyadır!” şiiri batı düşüncesinin etkisiyle feodal yapıya özgürlükçü ve insan ile doğa sevgisini ön plana çıkarmıştır. Ayrıca GuoMoruo'nun(郭沫若) şahsına münhasır bir üslubu olduğunu Çinli yazar 闻一多 (Wen Yiduo 1923) tarafından şu sözlerle ifade edilmiştir. Eğer modern şiir adını hak edecek bir yazım tarzından söz edeceksek, GuoMoruo'nun şiirleri buna en layık olanlardır. Şairin eserleri, sanat anlayışı bakımından klasik şiir ve şarkılardan tamamen uzaktır. En önemlisi de onun şiirlerindeki ruh tamamen zamanın ruhudur, yani 20. yüzyılın ruhudur. Böylelikle GuoMoruo'nun(郭沫若) şiirlerinin hem dil hem biçim bakımından Modern Çin şiirinde gerçek bir yenilik olduğunu vurgular. Bu yenilikçi anlayış, o dönemin Çinli şairlerinden 闻一多 (Wen Yiduo) tarafından da fark edilerek ; şairin eserlerini gerçek manada yeni bir tarz şiir olarak nitelendirmiştir.Ayrıca yazarın geleneksel kalıplardan çıkarak kendine has sanat dili geliştirdiğini de vurgulamıştır.

Âşık Veysel

Âşık Veysel (1894 –1973), 20.yüzyılın başlarında halk ozanlarından birisi olarak edebiyat dünyasında yerini almıştır.Yaşadığı dönemin toplumsal değerlerini, dönüşümlerini ayrıca insanın doğayla, toprakla kurduğu derin bağı içtenlikle eserlerinde ifade etmiştir. 1894 yılında Sivas'ın Sivrialan köyünde doğmuştur.Yedi yaşında geçirdiği çiçek hastalığının sonucunda görme yetisini kaybetmiştir. Çobanoğlu'nun (2003) ifadesiyle, görme yetisini kaybetmesi onun dünyayı görsel değil, işitsel ve duygusal algılarla kavrayarak zengin bir iç dünya kurmasına olanak hazırlamıştır. Babası Karaca Ahmet'in teşviki ile fitri olan şairlik yeteneğini geliştirmiştir. Babasının hediye ettiği sazı ile ruh gözüyle gördüğü dünyayı Âşıklık geleneğiyle Cumhuriyet dönemine özgü yeni bir tarzda ifade etmiş ve çevresinde büyük bir ün kazanmıştır. Ayrıca Âşık Veysel 'in şiirlerinde doğa sevgisi, beşeri aşk, insani değerler ve halkın toplumsal sorunları gibi konular ön plana çıkmıştır. Yavuz Bülent Bakiler'in şu sözleri ile “Âşık Veysel'in şiir ağacının

kökü de metafiziğe dayanmaktadır. Bu ağacın gövdesi sevgi şiirleri, dalları ise sosyal konulu şiirlerdir” (Bakiler, 1989, s. 15). Şairin köklerini toprağa salmış bir ağaç gibi sevgi meyvelerini sunan bir sanat anlayışına sahip olduğunu göstermektedir.

Aşık Veysel’in şiir edebiyatı alanındaki yolculuğu, halk şiirinden beslenen bir zemine sahiptir. Aşık tarzı şiir söylemini modern Türkiye’nin kültürel kimliğiyle harmanlaması, şairin kendine özgü üslubunu ortaya koymuştur. Aşık Veysel’in şiirleri, doğanın sakinliğini, insanın ruh alemini, ölümün ve sevginin kaçınılmaz döngüsünü yalın bir dilde yansıtır. En çok bilinen eserleri “Uzun İnce Bir Yoldayım”, “ Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” ve “Dostlar Beni Hatırlasın” yapıtları bulunmaktadır. Şairin edebi yaşamı boyunca toplamda 120’den fazla şiir kaleme almış, bunların büyük bir bölümü sözlü gelenek içinde doğmuş ve sonradan derlenerek yayımlanmıştır. Derlenmiş eserleri, Deyişler (1944), Sazımdan Sesler (1949) ve Dostlar Beni Hatırlasın(1970) adlı üç ana kitapta bir araya getirilmiştir. Bu eserlerin, Aşık Veysel’in sanatsal üslup ve dil bakımından halk edebiyatı geleneğinden beslendiğini görmekteyiz. Aynı zamanda, düşünce dünyasıyla modern Türk şiiri arasında bir köprü olduğunu göstermektedir.

Türk halk ozanı Aşık Veysel, Anadolu halk kültürünün ve tasavvufi geleneğin en güçlü temsilcilerinden biridir. Şairin “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” isimli şiiri doğayı “sadık yar” imgesi üzerinden yorumlayarak hem yaşamın kaynağı hem de her bir canlının son durağı olan toprağı, insanın en güvenilir dostu ve yarı şeklinde alır. Aşık Veysel’in şiirlerinde toprak, sadece sadakatin, merhametin, anne şefkatinin ve değişmezliğin simgesi değildir, aynı zamanda insanın acizliğini ve faniliğini hatırlatan metafizik bir unsur olarak işlev görür. (İlhan, 2022, s.34). Aşık Veysel, hayatının son dönemlerinde Köy Enstitülerinde saz öğretmenliği yapmıştır. Böylelikle halk şiir geleneğini nesilden nesle ulaşmasına vesile olmuştur. Türk Radyo Televizyon (TRT)’ de çeşitli programlara katılmış, ayrıca şiirlerini kitaplaştırmıştır. 1965’te Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından vatana hizmet ödülü almıştır. 1973 yılında Sivas’ın Sivrialan Köyünde vefat etmiştir.

Bu konunun kavramsal çerçevesi, mit, doğa-insan ilişkisi, toprak, imge ve kültürel bellek kavramlarının üzerine temellendirilmiştir. Edebi metinlerde imge, düşüncenin soyut bir anlatımla somut alana geçişini sağlayarak görünür kılınmasını sağlar. Bu bağlamda hem Aşık Veysel’in “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” hem de Guo MoRuo’nun (郭沫若) “Benim Annem Dünyadır” adlı şiirlerinde toprak imgesi insanlığın doğa ve toprak ile kurduğu ruhsal bağın merkezinde yer alır. Eliade’in (1963) “Toprak Ana” arketipinde yaptığı vurgu, hem Aşık Veysel’in hem de Guo MoRuo’nun (郭沫若) şiirlerinde, toprağın yaşam ve ölüm döngüsü arasındaki geçişi simgeleyen kutsal bir varlık olarak betimleniş ile paralellik göstermektedir.

Dolayısı ile bu çalışma, iki farklı coğrafyanın kültürel geleneklerinde toprak imgesinin mitsel, tasavvufi ve kültürel bellekle olan ilişkisini anlam boyutlarını çözümlemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, insanın doğa, toprak ve dünya ile bütünleşme süreci evrensel bağ kavramı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Guo MoRuo (郭沫若) ve Aşık Veysel'in Eserlerindeki Tematik Bakış Açısı

Guo MoRuo(郭沫若) ve Aşık Veysel'in şiirleri, farklı edebi gelenek kaynaklarından beslenmiş olsalar da, doğayı yalnızca bir arka plan unsuru olarak değil, insanın kimliğinin kaderini ve varoluşunu belirleyen canlı bir varlık olarak konumlandırarak ortak bir temada buluşmaktadırlar. Guo MoRuo'nun(郭沫若) romantik ve yenileyici doğa algısı ile Aşık Veysel'in tasavvufi bakış açısı, farklı toplumların kültürel değerlerini ve kolektif hafızalarını şiir aracılığı ile yansıtır. Bu durum Assmann'ın (2011) kültürel bellek kuramında belirttiği üzere, sanatın toplumsal hafızayı yeniden yorumlayan bir araç olarak işlev görür düşüncesiyle açıklanabilir.

Bu iki şiir karşılaştırmalı edebiyat yöntemiyle incelenmiş ve her iki metin, kültürel bellek ve kültürel hafıza kavramları ışığında yansıtılmıştır. Konu içindeki doğa, insan sevgisi metaforlar ile verilmiştir. Temel amaç olarak da Guo MuRuo 'nun (郭沫若) ve Aşık Veysel 'in eserlerinde, doğanın nasıl bir bellek taşıyıcısı olarak işlev gördüğünü ortaya koymak, savaşların, açlığın ve yokluğun etkilediği dönemlerde her iki kültürde umudun, direnişin ve yeniden varoluşun simgesi haline gelişi incelenecektir. Böylelikle, edebiyatın kültürler arası boyutları içerisinde doğanın nasıl bir taşıyıcı işlev üstlendiğini belirtmek, farklı kültürel bağlamlarda doğaya yüklenen anlamları, karşılaştırmalı yöntem aracılığıyla çözümleyip bu anlamların insanlığın, toplumun ve inanç değerlerinin etkisinin yansımalarını bize göstermeyi amaçlamaktadır.

Guo MuoRuo (郭沫若) ve Aşık Veysel'in Eserlerinin Topluma Yansımaları

Guo MoRuo (郭沫若) ve Aşık Veysel farklı coğrafyalarda, farklı tarihi kültürel çevrelerde yetişmiş olsalar bile edebi şiirleriyle ve eserleriyle bulundukları toplumların değerler dünyasında eşsiz izler bırakmıştır. Her iki şair, yaşadıkları dönemin toplumsal değişimlerine tanıklık etmiş ve bu deneyimlerini şiirlerine yansıtarak doğa-toprak-insan ve kültürler arasındaki karmaşık bağlantıları kolektif bellek bağlamında işlemişlerdir.

Guo MoRuo'nun(郭沫若) şiirlerinde özellikle de “Benim Annem Dünyadır ” şiirinde dünya ve doğa sadece hayatın sürdüğü bir mekan olarak tasvir edilemez. Çin'in sancılı modernleşme sürecinde doğa ve toprağın, toplumun üretkenliğini besleyen temel bir güç olarak anlamlandırıldığı görülmektedir. Şairin “ anne-dünya ” imgesi, insanın emeğiyle doğa-toprak arasındaki bağı yeniden kurarak, toplumsal dayanışmayı vurgular. Bu vurgu imgesiyle yeni bir anlatı tarzı olarak Çin kültüründe doğayı ve toprağı yalnızca doğurganlık sembolüyle değil, kutsal bir var olma süreci ve ulusal bir bilinç inşasının mekanı olarak yorumlar (Magagnin, 2018).

Aşık Veysel, Anadolu halkının yaşamını ve doğayla ve insanla kurduğu bağı derin bir anlam çerçevesinde işler. Onun şiirlerinde, halk edebiyatı geleneğiyle modern edebiyatın duyarlılığı birleşerek Türk edebiyatında yeni bir bakış açısının kapısını aralamıştır.

“Benim Sadık Yarım” şiirinde toprak, hem üretimin ve emeğin kaynağı hem de ölümle yeniden varoluş arasındaki döngünün sembolü olarak manevi bir değer kazanır. Bu anlayış, Cumhuriyet dönemi Anadolu halkının doğayla ve

toprakla kurduğu bu içsel bağı, emeğe dayalı yaşam felsefesi ve teslimiyet duygusuyla bütünleştiren bir dünya görüşü yansıtır.

Guo MoRuo (郭沫若) ve Aşık Veysel, farklı kültürlerle ait kültürel miraslardan beslense de doğayı ve toprağı insanın ruhsal olgunlaşma alanı olarak görür. Her iki şair için doğa ve toprak, insanın varoluş içsellğine ulaşma sürecinin bir döngüsünü simgeler. GuoMoRuo'un (郭沫若) anne ve dünya akretipi ile aşık Veysel'in toprak ana ve yar sembolü, kültürel kökenler farklı olsa da aynı evrensel hakikati dile getirmişlerdir. Bu iki imge, insanlığın doğayla kurduğu derin ruhsal bağın ortak bir ifadesi haline gelir. Bu bağlamda bakıldığında, her iki şair de doğayı ve toprağı insanlığın ortak değerlerinin yansıması olarak konumlandırıldığı görülür. Ayrıca onlar yazdıkları şiirler aracılığı ile insanın metafizik alemle kurduğu içsel ve ruhsal bütünlüğü şiirsel imgelerle görünür kılarlar. Bu ortak yaklaşım iki farklı kültürde de toprağın ve doğanın insanlığın yaşamındaki yerini anlamlandırma biçimini belirleyerek onları edebi bir zeminde birleştirir.

Guo MoRuo (郭沫若) ve Aşık Veysel ile ilgi Yapılmış Çalışmalar

Aşık Veysel hakkında Türkiye'de yapılmış olan akademik çalışmalar oldukça geniş bir literatür birikimi ortaya koymaktadır. Veysel'in şiir dilindeki sade üslup; dünya, insan, toprak, kader, ölüm ve insan sevgisi etrafında şekillenen eserleri üzerine 6 yüksek lisans tezi, 2 doktora tezi, 108 makale ve 40 kitap hazırlandığı belirtilmektedir (Uysal Akman, 2023). Bu çalışmaların çoğunda içtenlik, sadelik, masumiyet ve halk kültürünü yansıtan unsurlar ön plana çıkarılmaktadır. Bu özellikler onun şiirlerini akademik dünyada yapılan çalışmaların ilgi odağı haline getirmiştir. Türkiye'de kaleme alınan bütün bu akademik çalışmalar, şairin halk edebiyatı geleneğiyle Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinin kültürel kimliği arasında köprü kuran bir figür olduğunu göstermektedir. (Akıcı 2012; Irmak &Yüce, 2021). Bu çerçevede Aşık Veysel, geleneği taşıyan bir ozan ve modern halk kimliğinin simgesel temsilcilerinden biri olarak görülmektedir.

Guo MoRuo'nun (郭沫若) eserleri üzerine yapılan akademik çalışmalar, şairin sadece modern Çin şiirinin kurucularından birisi olarak görülmediğini göstermektedir. Ayrıca klasik Çin şiir geleneğini modern Çin edebi anlayışla kaynaştırarak yenilikçi bir şair kimliğini inşa ettiğini de göstermektedir. Araştırmacı Cai Zhen(2018), Guo MoRuo'nun (郭沫若) yazmış olduğu tüm eserlerin dışında olan dağınık metinleride hesaba katarak, onun yaklaşık 550 civarında modern şiir, 1040 civarında klasik şiir kaleme aldığını ve böylelikle 1600'ü aşan şiirden oluşan geniş bir külliyyatın ortaya çıkarıldığını belirtmektedir (Cai zhen, 2018.) Ayrıca (郭沫若研究年鉴) Guo MoRuo (郭沫若) Araştırma Yıllığı, üzerine yazılan bir değerlendirme yazısında, son yıllarda Guo MoRuo (郭沫若) hakkında yazılan akademik makalelerin 100'ün üzerinde olduğu vurgulanmaktadır (Zhang, 2019). Çin'in nüfusu göz önünde bulundurulunca sayıların gittikçe artması şairin yeni nesilde ilgi odağı olduğu görülmektedir.

Guo MoRuo (郭沫若) ve Aşık Veysel üzerine yapılan tüm akademik çalışmaların ortaya koyduğu bulgulara göre, her iki şairin de yaşadıkları coğrafyanın toplumsal geleneklerini ve değerlerini ve kültürel miraslarını eserlerinde güçlü bir şekilde yansıtmaktadır. Böylece içinde bulundukları kültürel mirası yeniden üreten ve yorumlayan kendine özgü

edebi bir kimlik ortaya koydukları anlaşılmaktadır. Yapılan incelemelerde doğa, toprak ve insan temalarının her iki şairde de kimlik, bellek ve insan- kainat ilişkisini anlamlandıran bir çerçeveye dönüştüğünü ortaya çıkarmaktadır. Akademik kaynaklarla birlikte incelendiğinde her iki sanatçının yaşamları ve eserlerinin ortak alanlarda buluştuğu görülmektedir. Bu ortak alan ; kültürel bellek, mit, doğa-insan-toprak ilişkisi ve kimlik odaklı araştırmalar için elverişli bir çalışma zemini sunmaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, nitel yöntem yaklaşımı göz önünde bulundurularak incelenmiş, şiirlerin çözümlenmesinde karşılaştırmalı edebiyat bakış açısı esas alınmıştır. Karşılaştırmalı edebiyat yöntemi, farklı kültür ve dil alanlarında yazılan metinleri tema, imge ve düşünce açısından karşılaştırılarak ortak anlam alanlarını ortaya çıkarmayı amaçlar. Bu çalışma kapsamında Çinli şair Guo'nun (郭沫若) “Benim Annem Dünyadır” şiiri ile Aşık Veysel'in “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” şiirleri karşılaştırmalı edebiyat olarak incelenmiştir. Her iki şiirde imgelenen doğa ve toprak, insan- doğa-toprak ilişkisi bağlamında kültürel, mitsel ve tasavvufi temalar çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Veriler birincil kaynak olarak şairlerin şiirlerinden; ikincil kaynak olarak ise konuyla ilgili makale, eleştiri ve kuramsal çalışmalardan elde edilmiştir. Bu inceleme sürecinde Jan Assmann'ın (2011) Kültürel Bellek Kuramı, Mircea Eliade'in Toprak Ana arketipi yaklaşımı ve Roland Barthes'in Göstergebilimsel Çözümleme ilkeleri kuramsal kaynak olarak kullanılmıştır. Amaç ise, iki farklı kültürde doğa ve toprak imgelerinin insan-inanç- bellek kavramlarıyla ilişkisini karşılaştırmalı bakış açısıyla ortaya koymaktır.

Araştırmanın Yöntemi ve Modeli

Bu çalışmada, anlam derinliği ve bağlamsal çözümlemeye olanak tanıyan nitel araştırma yöntemi doğrultusunda ele alınmıştır. Özellikle Şiir gibi yoğun betimlemeler olan metinlerde, nitel yaklaşım anlamların derin yönlerini açığa çıkarmada önemli bir katkı sunar. Bu çalışmanın yöntemsel arka planı, edebi metinleri kültürel bağlamda karşılaştırmalı olarak incelemeye imkan sağlayan karşılaştırmalı edebiyat kuramına dayanmaktadır. Bu yöntemin temel amacı, farklı kültürlerle ait tarihi zeminlerde yazılmış edebi metinleri, tema, imge ve anlatı yapısı açısından karşılaştırmak ve benzeşen anlatı biçimleri üzerinden kültürel özgünlükleri değerlendirmeye alınmıştır.

Bu çerçevede Aşık Veysel'in “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” şiiri ile GuoMoRuo'nun (郭沫若) “Benim Annem Dünyadır” eseri, toprak, doğa, insan ve kültürel bellek temaları üzerinden karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Analize esas alınan metinler ve konuyla ilgili literatür, birincil kaynaklar olarak şiirlerin özgün metinlerine; ikincil kaynak olarak ta konuyla ilgili akademik makaleler, doktora tezleri ve kitaplara dayanmaktadır. Şiirler, açıklayıcı ve yorumlayıcı metin çözümlemesi yöntemleriyle incelenerek içlerindeki kavramlar, imgeler ve simgeler anlamlarına göre sınıflandırılıp yorumlanmıştır.

Kuramsal çerçeve üç temel başlık altında değerlendirilmiştir. Jan Assmann'ın (1992) kültürel bellek kuramı, Mircea Eliade'nin (1963) mit “Toprak Ana” arketipine ilişkin yorumları ve Roland Barthes'in (1964) göstergebilimsel

çözümleme ilkeleri . Bu yaklaşımlar doğrultusunda her iki şiirde, toprağın ve doğanın işlevi mitolojik yapı, sembolik temsil ve kollektif hafıza bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Türk Edebiyatı ve Çin Edebiyatında toprak, doğa ve insan temalarını işleyen; özellikle 20. yüzyılın ilk yarısında yazılmış insan, doğa ve toprak bağı, mitsel yönüyle ve felsefi boyutlarda ele alan iki şiirle sınırlıdır.

Araştırmanın örnekleme, belirlenen evren içerisinde nitel yöntem araştırmalarında sıkça kullanılan, örneklem seçim tekniği olan, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen iki temsili eser bazında oluşturulmuştur. Bu kapsamda Türk şair Aşık Veysel’in “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır ” şiiri ile Çinli şair Guo MoRou’nun “Benim Annem Dünyadır” şiiri incelenmek üzere seçilmiştir.

Her iki şiir, kendi kültürel geleneklerinin sembolleştirilmiş anlam dünyasını yansıtmaları ve toprak, doğa, insan ile kültürel bellek konularını ortak bir zeminde bir araya getirmeleri nedeniyle bu çalışmanın örnekleme olarak seçilmiştir. Bu araştırmada, metinlerin karşılaştırmalı çözümlemesi gerçekleştirilmiş, şiirlerde yer alan mit, imge, kültürel bellek ve toprak, doğa ve insan tematik düzeyde değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada araştırmanın sorularını yanıtlayabilmek için doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu yöntem, araştırma konusuyla ilgili yazılı şiirlerin ve belgelerin önceden belirtilmiş olan ölçütlere göre çözümlenmesine ve değerlendirilmesine dayanan nitel bir tekniktir. Araştırmanın birincil inceleme materyalini, örneklem olarak seçilen Guo MoRuo’nun ve Aşık Veysel’in iki şiiri olmuştur. Kuramsal çerçeveyi desteklemek amacıyla Jan Assmann’ın Kültürel bellek yaklaşımı, Mircea Eliade’nin Toprak Ana’ya ilişkin yorumları ve Roland Barthes’in göstergebilimsel çözümleme yöntemleri temel olarak alınmıştır. Tüm bu kaynakların içerik analizi açısından düzenli bir şekilde incelenerek, şiirlerde ortaya çıkan temaları simgesel anlatım öğeleri ve kavramsal bağlantılar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, doküman incelemesi yöntemiyle toplanarak birincil kaynaklar ve ikincil kaynaklar olarak şiirler, makaleler, doktora tezleri ve kitaplar incelenmiştir. Analiz sürecinde ise elde edilen veriler betimsel ve tematik analiz yöntemleriyle çözümlenmiştir. Şiirlerde işlenen mit, imge ve semboller belirlenmiş ve ardından bu unsurlar Jan Assmann’ın, Mircea Eliade’nin ve Roland Barthes ‘in ilkeleri ışığında değerlendirilmiştir. Son aşamada ise iki farklı kültürdeki toprak, doğa ve insan temsilleri karşılaştırılmış, şairlerin toprak insan ve doğa ilişkisinde ortak anlam bakış açısı değerlendirilmiştir. Bu yöntem sayesinde hem edebi hemde kültürel bellek düzeyde toprak ve doğa imgelerinin insanın varoluşundaki anlamları ile nasıl bütünleştiği ortaya konulmuştur.

Bulgu ve Yorumlar

Doğa İmgesi

İnsanoğlu, varoluşundan bu yana doğa ile sürekli bir etkileşim içinde olmuş; yaşam kalitesini sürdürebilmek ve bu süreçte karşılaştığı zorlukları aşabilmek için doğayı hem kültürel, hem de fiziksel bir varlığın merkezine yerleştirmiştir. Tarih boyunca görülmektedir ki insan toplulukları doğayı yaşamsal bir mekan olarak değil, ayrıca kültürel kimliğin ve manevi değerlerin taşıyıcısı olarak görmüşlerdir. Böylelikle edebiyat dünyasında doğa imgeleri çoğu zaman insan ile doğa arasındaki bağın metaforik yansıması olarak meydana gelir. Kimi eserlerde doğa, anne figürü ile karşımıza çıkarak; besleyip büyüten, her türlü zorluklarda bir anne şefkati ile bağrına basan bir güç olarak biçim alır. Kimi eserlerde ise doğa; sadık bir yar gibi sevgi ile dayanabileceği, güvenilebileceği tek varlık olarak simgelenirken diğer taraftan ise ilahi hakikatin zuhur ettiği mekanı, Allah’a ulaşmanın ve yaradılış gayesinin mana bulduğu bir yer olarak konumlandırılır.

Guo Moruo’nun (郭沫若) “Benim Annem Dünyadır” (地球, 我的母亲, (Diqu, Wo de Mu Qin)) ile Aşık Veysel’in “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” dizelerindeki “Dünya İmgesi”. Çinli şair Guo Moruo (郭沫若), modern Çin doğa imgesini evrensel bir bakış açısı ile kurgulamıştır “Benim Annem Dünyadır” (地球, 我的母亲) isimli şiirini. Bu şiirde dünya “anne” metaforu üzerinden evrensel bir bedene dönüştürülür.

我过去, 现在, 未来, (Wo guoqu, xianzai, weilai)

Geçmişim, Şimdi, Geleceğim sensin

食的是你, 衣的是你, 住的是你. (Shi de shi ni, yi de shi ni, zhu de shi ni)

Yediğim aş, giyindiğim libas, yaşadığım yuvam sensin. Bu dizelerde doğa, sadece yaşamın sürdürdüğü bir kaynak olarak değil de aynı zamanda insanın var oluşunun her açıdan kuşatan ontolojik bir bağlantı olarak karşımıza çıkar. Aşık Veysel’in “Benim Sadık Yârim Kara Topraktır” şiirinde dünya imgesi doğrudan sözcük olarak az ifade edilse de bir çok mısra da dünya hayatı, fanilik, imtihan, rızık ve hakikatin gerçeğe dönüştüğü üzerinden işlendiği görülmektedir.

“Nice güzellere bağlandım kaldım, Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum, Kazma ile döğmeyince kıt verdi”

Bu dizelerde dünya geçici heveslerin mutlulukların ve vefasız ilişkilerin yaşandığı yer olarak ifade edilir. Dünya, insana hazır nimet sunmaz. Alın teri dökülmedikçe karşılık alınmaz. Bu mısralarda insanın emeğiyle, doğayla kurduğu karşılıklı bağ vurgulanır. Emek verilerek kazanılan bir tarla imgesi aracılığıyla, toprağın hem geçim kaynağı hem de yaşamın kaynağının oluşunu anlatır (Aşık Veysel 1970, Benim Sadık Yarım Kara Topraktır).

“Koyun verdi kuzu verdi süt verdi, Yemek verdi ekmek verdi et verdi”

Bu mısralarda doğa, hem bereketli hem de belli koşullara bağlı bir mekan olarak tasvir edilmiştir. Toprak ise emeğe ve çabaya koşulsuz karşılık veren, hayat bulan bir varlık şeklinde nitelik kazanmıştır. Şiirde dünya imgesi, yer yüzünde ki her bir varlığın hem geçiciliğini, faniliğini hatırlatan bir sembol hem de alın teriyle kazanılmış bir alan olarak şairin dünyasında şekillenir. Bu şiirsel yaklaşımda doğa, insan yaşamının fiziksel ve manevi yönlerini şekillendiren temel bir unsur olarak incelenir. Dolayısıyla Aşık Veysel'in şiirinde dünya, hem geçici bir mekan hem de üretken; vefasız olduğu kadar bereketli bir tarla olarak ilişkilendirilir.

Toprak İmgesi

Toprak dünyada insanoğlunun biyolojik olarak varlığını hem de ruhi kimliğinin en önemli unsurlarından birisidir. Böylelikle edebi eserlerde Toprak imgesi, her bir bireyin doğayla kurduğu bağın imgesel açısından ve kültürel bağ yansıması olarak ön plana çıkar. Böylelikle farklı kültürlerden beslenen Guo MoRou (郭沫若) ve Âşık Veysel'in eserleri *toprak* temasını bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl anlamlandırılacağını ortaya koymaktadır.

Guo MoRou 'nun (郭沫若) Benim Annem Dünyadır şiirinde toprak insanın birey olarak var olma çabası olan annelik imgesi üzerinden işler. Şair toprağı yalnızca yaşamsal bir kaynaktan beslenen bir yapı olarak değil, aynı zamanda yaşadığımız dünyanın düzenini simgeleyen metafizik bir güç olarak da ele alır. Mesela şiirde şu dizelerde

那昼间的太阳，夜间的太阴，(Na zhoujian de taiyang, yejian de taiyin)

只不过是那明镜中的你自己的虚影。Gündüz güneşiyle, Gece ayı, Sadece sonsuz aynada yansıyan senin gölgen

Bu dizelerde güneş ve ay, dünyanın bir yansıması olarak ele alınırken, doğa evrenin düzeninde aktif bir özne olarak tasvir edilir. Şair ayrıca gündüz ve gece zıtlığında birbirini tamlayan evrensel dengeyi vurgular. Doğum ile ölüm arasındaki zıtlığı bütünleyen kozmik bir bütünlük vardır. Bu yaklaşım, Taoist düşünce yapısında vurgulanan evren-doğa-insan birlikteliği anlayışı ile örtüştüğünü görmekteyiz (Zhang-Cziráková, 2012, s. 177–179).

Toprağın etkisi sadece yeryüzü ile sınırlı olmadığını, aynı zamanda kozmik bir yaşamın parçası olarak evrenin tüm yaşam kaynaklarının temelini oluşturur ve onlara yön verir. Güneş ve ay, bu açıdan bakıldığında dünyanın ve yeryüzünde yaşayan tüm varlıkların birer yansıması olarak anlam kazanır. Böylelikle doğa, kozmik alemin içinde küçük ölçekli bir varlık değil, bütünü ayrılmaz bir parçası olarak sunulur.

我羡慕的是你的孝子，(wo xianmu de shi ni de xiaozı)
那田地里的农人(Na tiandi li de nongren),
他们是全人类的保母，(Tamen shi quan renlei de baomu)
你是时常地爱顾他们。(Ni shi shichang de aiguo tamen)
Senin vefalı çocukların çiftçiler.. Onlara hayranım
Onlar İnsan oğlunu bağrında bakan kollayandır,
Sen de her zaman karşılıksız seven gözetensindir.

Burada toprağın; çalışan sadık evlatlarını merhameti ile sevgisi ile karşılık veren vefalı bir anne imgesi olarak betimler. Toprağa verilen emeklerin, karşılıklı muhabbetin ve sadakatin ne kadar ehemmiyetli olduğu ifade edilmektedir.

我羡慕那一切的草木(Wo xianmu na yiqie de caomu),
我的同胞, 你的儿孙, (Wo de tongbao, ni de ersun)
他们自由地, 自主地, (Tamen zıyou de, zızhu de)
随分地, 健康地, (Suifen de, jiankang de)
享受着他们的赋生。(Xiangshou zhe tamen de fusheng)
Toprağın üzerindeki her bir bitki
Yaşamlarını özgürce sürdürmelerine hayranım.
Onlar benim kardeşlerim ise seninde evlatlarıdır.
Var oluştun bir armağanı olarak, özgürce yaşamlarını sürdürürler.

Bu mısralarda Taoist düşünce yapısının özelliği olan evren doğa ve insan ilişkisinin sevgi saygı çerçevesinde bulunduğu görülmektedir. Toprak tüm canlıların anası, bitkiler insanlar ise toprağın evlatları olarak anlatılır. Böylelikle topraktan geldik toprağa geri döneceğiz düşünce yapısı olarak toprağın bir anne gibi bağrında saklayacağı ve koruyup kollayacağı ifade edildiği görülmektedir.

我不愿在空中飞行, (Wo bu yuan zai kongzhong feixing)
我也不愿坐车, 乘马, 著袜, 穿鞋, (Wo ye bu yuan zuo che, cheng ma, zhuo wa, zhuan xie)
我愿赤裸着我的双脚, (Wo zhi yuan chıluo zhe wo de shuang jiao)
永远和你相亲。(Yongyuan he ni xiangqin)
Gök yüzünde uçmak istemem,
Araba sürmeyi, ata binmeyi, çorap ve ayakkabı giyinmeyi istemiyorum.
Sadece çıplak ayaklarımla,
Özgürce sana yakın olmayı istiyorum

Şairimiz bu mısralarda toprakla yakınlaşarak bağ kurmayı istiyor. Bu şairimizin doğallıktan yana bir bakış açısı ile özüne dönüşü ifade etmektedir.

你是我实有性的证人, (Ni shı wo shıyou xing de zhenren)
我不相信你只是个梦幻泡影, (Wo bu xiangxin wo zhi shı ge menghuan paoying)
我不相信我只是个妄执无明。(Wo bu xiangxin wo zhi she ge wangzhi wuming)
Varoluşumun hikmeti, şahidi sensin.
Sen, ne bir hayal ne de bir serapsın.
Ben cahilliğin ortaya attığı bir düşte değilim.

Guo MoRuo (郭沫若) bu mısralarda toprağı ontolojik bir kavram olarak işler. “Varoluşumun hikmeti, şahidi sensin” mısrası bize toprağın, var olanların gerçekliğini gösteren metafizik bir güç olduğunu anlatır. “Sen, ne bir hayal ne de bir serapsın” ifadesinde ise şairimiz doğayı geçici bir hayal unsuru olarak değil, hakikatin açık bir özü olarak işler. Bu bakış açısında, insan ile toprak bir birine kenetlenmiş var olma mücadelesinin iki yüzü olarak ifade edildiğini görmekteyiz. Her biri birbirlerinin varlığının gerçekliğini kanıtlayan unsurlar olarak birbirini tamamlar. Bu bakış açısı, Çin düşünce geleneğinde yer alan “天人合一” (Tian ren he yi), yani - gök, insan ve doğa birlikteliği anlayışının şiirsel bir yansımasıdır. Guo’nun dizelerinde bu felsefi bakış açısı, insan ile doğa arasındaki bağlılığı ve varoluşsal uyumu estetik bir biçimde somutlaştırır (闻一多 Wen Yı Do, 1923).

Ayrıca ikinci mısırda yer alan “梦幻泡影,” (mèng huàn pào yǐng) ifadesi budist öğretilerinden biri olan “金剛般若波羅蜜經” (Jīngāngbānrùóbōluómìjīng) Kanon (Sutra) içinde bulunan Dimaond Sutra da Kumārajīva (2013) göre en önemli metinlerden birisidir. Bu sutrada “一切有为法，如梦幻泡影，如露亦如电，应作如是观.. (s. 32) (tüm var olanların bir hayal bir serap, bir gölgedir).” tüm varlıkların rüya, hayal ve gölge olduğunu savunur. Bu felsefi yaklaşım kadim Asya düşüncesinde gerçeklik ile varoluşluk düşünce yapısında en kapsamlı metafizik tartışma konularının temelini oluşturur. Bu düşünce yapısında; Çin’de Tang Hanedanlığı döneminde (7. yy.) etkisini göstermiştir. GuoMoRuo şairimiz de “如梦幻泡影” bu düşünce yapısını yeniden yorumlayarak – insan -toprak -doğa – varlık birlikteliğinin önemi üzerine farklı bir felsefi düşünce yapısı olarak, dünyanın içinde her bir varlığın ne bir hayal olduğunu ne de yanılısma olduğunu kabul etmiyor. Toprağın üzerinde yaşayanların, yaşananların hakikatin tam kendisi olduğunu ifade ederek bu düşünce tarzını alt üst eder bu mısralarda.

Öbür taraftan Anadolu ozanı Âşık Veysel, Toprak imgesini daha sade ve somut bir çerçevede işler. Şairin “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” şiirinde toprak, güvenilecek tek sevgili olarak tasvir edilir.

Dost dost diye nicesine sarıldım,
Bennim sadık yarım kara topraktır.
Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi

Yukarıdaki mısralarda toprak, üstünde yaşayan her bir canlıya insan oğluna çeşit çeşit rızıklar sunan ayrıca, ölümden sonra da bağrında misafir eden sadık bir yar olarak karşımıza çıkar .

Âdem'den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyva yedirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sâdık yârim kara topraktır

Şair bu mısralarda toprağı insanın yaşam kaynağı olduğunu ve hayatını sürdürebildiği ve sonlandırıldığı bir mekan olarak ifade eder. “Âdem'den bu deme neslim getirdi ” mısrasında insanlığın soyunun ilk başlangıcı olarak toprağın Adem’in yaşam alanının temeli ve kökü olduğunu ifade eder. “Bana türlü türlü meyva yedirdi” mısralarında bu temel kök, toprağın en derinlerine kök salan ağaç misali besleyen, kollayan ve yaşamsal kaynaklarını her daim gözetken bir güç olarak betimlendiği görülmektedir. “Her gün beni tepesinde götürdü” dizesinde sade bir ifade ile toprağın, üzerindeki varlıkların taşıyıcısı ve sürekli hareketli tutarak canlı tutan bir güç olduğu ifade edilir. Toprak taşır, besler, bağrında barındırır ve zamanı geldiğinde ise geri alır. Hayatın her aşamasında var olduğunu ifade eder. Ayrıca şairimizin bu mısralarında insanoğlunun yaratıldığı zamandan ölümüne kadar olan bu kısacık var olma çabasını ve bu döngüyü tasavvufi bir üslup ile dile getirir. Böylelikle toprağı insanın yaratılmış olduğu temel bir madde olarak merkeze oturturken, dönüşünde Allah’a yaklaştıran ve özüne dönüşün bir simgesi olduğunu ifade etmektedir. Tikdemir, toprak, Altay ve Sibirya Türklerinin insanın yaradılışı ile ilgili anlattığı mitlerde toprak, ilk ve temel unsur olarak (2023, s.350) ifadesinde olduğu gibi toprağın hem yaratılış mitlerinden hem de İslami düşünceden beslenen çok katmanlı bir sembol olduğu ifade edilir.

Türk kültür tarihinin kadim hafızasında toprak, sadece doğanın bir parçası olarak değil, yaşamın temelini temsil eden kadim varlıktır. Şair “Benim sadık yarım kara topraktır” mısrasında toprağı bereketin temsilcisi, hemde toprağı ilahi bir rehber haline getirmiştir. Bu dizelerden de anlaşılacağı gibi Aşık Veysel’in toprak imgesi, Türk kültüründeki Toprak Ana’nın doğurganlığından Veysel’in Sadık Yarine dönüşerek hem mitolojik hem de ilahi bir sembol haline getirilmektedir.

Her kim ki olursa bu sırta mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sâdik yârim kara topraktır

Dizelerden de anlaşılacağı üzere Aşık Veysel 'e göre toprak ölümün sırrına mazhar olmuş kutsal bir varlıktır. Her canlı sonunda toprağa döner, ancak bu dönüş, yok oluş değil, Hak'ta hemdem olma, yani ilahi varlıkta fanileşerek hakikatte var olma halidir.

Kültürel Bellek

Bir toplumun geçmişteki düşünce sistemlerini, inançlarını ve doğaya yüklediği sembolik anlamları nesilden nesile aktarma biçimleri, günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Jan Assmann'a göre bu u aktarım sürecinde sadece tarihi bir mirasın korunması değil, aynı zamanda kültürel belleğin sürekliliğinin de bir göstergesidir. Kültürel bellek, toplumların dünyanın insanın, doğanın ve bunların var olma sürecinin anlamlandırılması ve elde edilen verilerin semboller ve mitoloji yardımı ile hayat bulmasıdır.

Çin edebiyatının ünlü şairlerinden Guo MoRuo(郭沫若) kendi kültürel kaynaklarından beslenerek “Toprak Ana”(地母) (DiMu) arketipinin; “地球我的母亲” (Benim Annem Dünyadır) başlıklı şiiri günümüzdeki modern bir yansımasıdır. Gu MoRuo (郭沫若), bu şiirde dünyayı sadece fiziksel bir güç olarak değil, insanı doğayı koruyan besleyen kozmik bir güç olarak tanımlar. Taoist düşünce yapısının temeli olan doğa-insan bütünlüğü (天人合一), 20.yüzyıldaki kültürel bellekteki yeniden yorumlanmış halidir “地球我的母亲” (Benim Annem Dünyadır) şiiri.

地球，我的母亲！(Dì qiu, wǒ de mǔqīn)
天已黎明了，(Tiān yǐ límíng le)
Dünya, benim annemdir.
Şafak, yeniden senin bağrında doğdu.

Şair, bu mısralarda güneşin erken bir vakitte doğuşunu, insanın rahm-i maderden dünyaya gelişiyle özdeşleştirir, böylelikle insanın doğa ile ruhsal bir bağının olduğunu dile getirir. Buradaki “Dünya” kavramı ile fiziksel bir yer küreyi değil, rahm-i madere düşen bir ruhun konakladığı, yaşamını sürdürdüğü geçici bir misafirhaneyi simgeler. Şair Guo MoRuo (郭沫若), bu şekildeki betimleme ile doğayı, anne -rahim ve bellek arasında bir mekanda konumlandırır. Jan Assmann'ın tanımladığı şekil ile, kültürel bellek insanın doğaya dönerek kendi geçmişi ile, kültürel köklerinin kimlik arayışını hatırlar. Böylelikle “Şafak” yalnızca yeni bir günün başlangıcı değil, insanın kültürel belleğinin yeniden var

oluşunu, doğuşunu simgeler. Şair için dünya, varlığın başladığı yer ve hafızasının saklandığı mistik bir alan olan rahm-ı maderdir; doğar, yaşamını sürdürür ve toprağa dönerek toprağın belleğinde Yaratıcıya kavuşur.

从今后我知道你的深恩，(Cong jinhou wo zhıdao nı de shen en)
我饮一杯水，(Wo yinyı bei shui)
我知道那是你的乳，我的生命羹(Wo zhıdao na shı nı de ru, wo de shengmın geng)
Hal dilim ile senin ihsanlarını bilirim
Bir bardak ab-ı hayat suyu içerim,
O, senin bağrındaki can suyundur – yaşam kaynağımın çeşitli nimetleridir.

Bu dizelerde Guo MoRuo’ nun(郭沫若) doğa ile ruhi bir bağlantının olduğunu ifade eder. Dünyanın artık insanlığa sunulan herşeyin -havanın, suyun, yaşamın – bir annenin lütfu olduğunun farkına varır. Şiirde geçen “饮” (yin) içmek fiili manasında değil, doğayı bir su gibi içine almak, suyun özünü kendi varlığının her bir zerresinde hissetmek anlamı taşır. “乳” (ru - süt), “生命羹” (shēngmìng gēng – çeşitli rızık) söylemleri, dünyadaki her bir canlıyı emziren anne insanoğlunu da o sütle beslenen bir evlat olarak tanımlar. Yukarıda ifade ettiğimiz betimlemeler, panteist bir dünya görüşünün edebi anlatımıdır. Aslında Yaratıcı doğanın dışında değil, doğanın her bir zerresindedir, o yüzden yaşamın her bir damlası kıymetlidir. Kültürel bellek bakımından ifade etmek gerekirse insanın içtiği her yudumda geçmişteki her bir neslin izini, toprağın emeğini, aktarılan kültürün sürekliliğini bizlere hatırlatır. Kısacası doğanın ab-ı hayatı kültürel hafızanın da kaynağıdır .

Türk halk edebiyatının büyük şair ve halk ozanı Aşık Veysel’in, şiirlerinde sadece bireysel hissiyatların olmadığını, Anadolu halkının toplumsal kültürel belleğinin yansımaları olduğu da görülmektedir. Şair, “Benim Sadık Yarım Kara Topraktır” şiirinde toprak, insan, doğa, tevazu ve kader gibi imgeler aracılığıyla kültürel hafızayı yeniden canlandırır. Aşık Veysel’in şiirleri, sadece yaşadığı dönemin bireysel tecrübelerinin bir yansıması değil aynı zamanda Anadolu halkının kültürel belleğinin sürekliliğini devam ettiren bir anlatı tarzını da eserlerinde bize açık şekilde vurgulanmıştır.

Bütün kusurumuzu toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarımı düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sâdik yârim kara topraktır

Bu dizelerde toprak, doğanın bir unsuru olarak değil, Anadolu halkının kültürel belleğinin nesilden nesle aktarılan manevi değeri yüksek imgesel ve somut yapıda kaleme almıştır. Aşık Veysel’in toprağı, eserlerinde anlamlandırması, bireysel düşüncenin dışına çıkarak kolektif bir düşünce yapısına geçer. “Bütün kusurumuzu toprak gizliyor” mısrasında insanın tüm hatalarına şefkatle yaklaşarak affeden, ana kucağında gizleyen “Toprak Ana” terminolojisi halk şiirlerindeki geleneğinin şairin kendi özgün üslubunun ve eserlerini ele alışının farklı bir yansımasıdır. Anadolu kültüründe toprak terminolojisi, merhameti, arınmayı ve huzurun temsilcisi olduğundan dolayı içinden çıktığı toprağın yani Anadolu’nun günümüzdeki sesi olmuştur.

“Merhem çalıp yaralarımı düzlüyor” mısrasında şair, toprağın merhem gibi iyileştirici ve tedavi eden özelliğini ön plana çıkarır. Anadolu insanının şifai bilgilerinden biri olan toprakla tedavi yöntemi (türbe toprağı, şifa toprağı, hak-

i şifa) inanış, Aşık Veysel'in şiirinde ifade edildiği gibi manevi bir dönüşüme evrilir. Böylelikle toprak hem fiziki olarak hem de ruhsal iyileşmenin kültürel bir sembolü haline gelir. “Kolun açmış yollarımı gözlüyor”, “Benim sâdik yârim kara topraktır”, bu dizelerde insan ile toprağın kurmuş olduğu bağı vurgular. Bu bağ, kültürel bellek olgusu içinde anlam bulan doğa -insan bütünlüğünün ve bağlılığın şiirselliği içerisinde ifade edilir.

Her kim ki olursa bu sırta mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sâdik yârim kara topraktır

Şair bu mısralarda kendi öz benliğini aşarak, kültürel benliğin sürekliliğini farklı açıdan ele alarak var olma halkasına dönüştürür. “Bu sırta mazhar” ifadesinde ölüm ile yaşam arasındaki döngünün ilahi bir farkındalığının olduğunu ima eder. Bu farkındalığın tasavvufi anlamda Hakk'ta var olma anlayışının halk şiirine yansımış bir halidir. Şairimizin toprak anlayışına göre, toprağın sırrına eren kişi maddi varlığından sıyrılabilir bile manevi hafızasında hayat bulur.

“Gün gelir Veysel'i bağrına basar” mısrasında, şair ölümü yok oluş olarak değil, toprakla bütünleşmek ve kültürel kökenine bir dönüş olarak anlamlandırır. Bu ifade halk inancında “toprak ana” terminolojisinin hayat bulmuş halidir. İnsan toprağa karışarak, toprakta yeniden can bulur yeniden varlığını sürdürür. Aşık Veysel, bu dörtlükte bireysel yok oluşu aşarak kültürel hafızada yaşamını sürdüren somut imgeleri hafızamıza yerleştirir.

Sonuç ve Öneriler

Çinli şair Guo MoRuo (郭沫若) ile Türk halk ozanı Aşık Veysel, farklı coğrafyalarda ve kültürlerde yetişmiş olmalarına rağmen, şiirlerinde yaşadıkları toplumların kültürel ve tarihsel miraslarını yansıtarak insani değerlerde birleşen iki kadim sanatçıdır. Her iki şairin eserinde doğa, toprak ve kültürel bellek yalnızca fiziksel bir unsur olarak değil, aynı zamanda insanın varlıkla ve evrenle kurduğu ruhsal ilişkinin şiirsel bir yansımasıdır. Şairler için toprağın anlamı; ölümün, yaşamın ve yeniden var olmanın sürekliliğini temsil eden ortak bir yaşam alanıdır. Bu bakış açısından hareketle hem Guo MoRuo (郭沫若) hem de Aşık Veysel, toprağı sadece üzerinde yaşamlarını sürdüren bir misafirhane olarak değil de insanlığın köklerini, kültürel kimliklerini ve ortak hafızasını taşıyan canlı bir bellek olarak konumlandırır. Toprak ve doğa, her iki şairin şiirlerinde, insanın öz benliğine yöneldiği, ruhsal bir yolculuğa çıktığı ve yaratılış gayesini sorguladığı kozmik bir aynaya dönüşür. Bu yaklaşım insan-doğa -toprak ilişkisine yeni bir anlam kazandırır ve insanlığın var olma yolculuğunu, toprağın sürekli canlı kalma çabasını yeniden yorumlayarak toprak – insan ilişkisine bir anlam yükler.

Guo MoRuo'nun “地球，我的母亲” (Di qiu, Wo de Mu qin/ Benim Annem Dünyadır) adlı eserinin ana teması olan “Toprak Ana” arketipi, Taoist düşünce yapısı ve panteist dünya görüşü çerçevesinde yeni bir anlam kazanmıştır. Şair; toprağı, insanı doğuran, besleyen ve vuslata kavuştuğunda bağrına basan evrensel bir anne figürü olarak konumlandırır. Şair doğaya bu yönelişini, manevi bir olgunlaşma sürecinin evrensel bir bilince ulaşması olarak

değerlendirir. Bu yaklaşımla toprak-insan – doğa arasındaki uyumunu yansıttığı görülmektedir. Çin edebiyatında bu bakış açısı, modern romantik şiirin sınırlarını aşarak varoluşun felsefi bir tezahürü haline gelir. Guo MoRuo Doğanın ve toprağın varlığı, sadece yaşamsal bir unsur değil, insanın kimliğini ve köklerini hatırlatan bir bilinç alanı olarak anlam bulur.

Aşık Veysel’in “Benim sâdık yârim kara topraktır” adlı şiirinde toprağı “Toprak Ana ” metaforunun kadim anlamını günümüze taşıırken aynı zamanda Anadolu insanının çektiği sıkıntıları ve yaratıcısıyla kurduğu bağı yeniden anlamlandırır. Şairin kara toprağa duyduğu minnet ve bağlılık hissini, insanın yaşamsal varoluşuyla, toprağın yeniden var olma sürecini birlikte ele alır. Toprak Veysel’in şiirinde hem “yar ” hem de “ana”olarak doğurganlığın simgesi ve ebedi sükunun mekanı şeklinde lanse edilmiştir. Bu ebedi sükuna dönüş, bireysel varlığın sonu değil. Kültürel hafızada yeniden hayat bulma çabası olarak görülür. Bu ele alınış şekli Veysel’in kişisel benliğini doğanın yaşam sürekliliğine bırakmış, insanın fani oluşunu tekrar dirileceğini görmemizi sağlar.

Guo MoRo’un (郭沫若) ve Aşık Veysel’in şiirlerinde, doğa ve toprak yalnızca yaşanılan bir mekan olarak değil insanlığın varoluşunu, kimliğini ve geçmişini hatırlatan kültürel bir bellek alanı olarak ifade ediliyor. Her iki sanatçı, kendi yaşadıkları toplumların tarihi ve manevi birikiminden beslenerek toprağı yeniden hayat bulan bir imgeye dönüştürmüştür. Bu yönüyle, şairlerin edebi eserleri ve edebi kişilikleri farklı coğrafyalarda, kültürlerde neşet etmiş olsa da, doğa aracılığıyla insanlığın evrensel değerlerini bir potada buluşturmaya başarır. Toprak, Guo MoRuo’nun ve Aşık Veysel’in dizelerinde farklı imgeler ile karşımıza çıkar. Bu imgelerde insanlığın kültürel hafızasında, doğa ve toprakla kurduğu bağı derin izlerini gösterir.

Aşık Veysel’in sesi toprağın bağrındaki sessizliğe karışır. Anadolu’nun kültürel belleğinde yankılanan bu ses derin bir huzura dönüşür. Guo MoRuo’nun(郭沫若) ise evrensel anne imgesi insanlığın doğa ve toprak karşısında farkındalığını ve bununla birlikte yeniden varoluşunu gösterir. Her iki imge doğa, toprak ve insan arasındaki bütünlüğü gözler önüne serer. Bu bakış açısı şairlerin eserlerinde evrensel bütünlük, farkındalık ve insani değerler fikrini sunar .

Araştırma neticesinde aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Türk ve Çin edebiyatı alanında yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar, “doğa” ve “toprak” imgelerinin ortak sembolik anlamlarını inceleyerek iki kültür arasındaki edebi etkiyi daha geniş çerçevede incelenmelidir.

Guo MoRuo (郭沫若) ve Aşık Veysel’in şiirlerinde kültürel belleğin ve doğaya duyarlı bir bilincin yeniden yorumlanarak çağdaş çevre bilinciyle bütünleştirilmiştir.

Her iki sanatçının doğa algısı, insanlığın kainatla bütünleşme arzusunu ifade eden bir değer olarak sanat ve eğitim alanlarında yaşatılabilir.

İlerleyen dönemlerde yapılacak çalışmalar adına bu iki sanatçının eserlerinde var olan mitsel imge ve kültürel bellek kavramlarının birlikte incelenerek, doğa kavramının her iki edebiyatta kutsal bir obje olduğu edebiyat dünyasına kazandırılabilir.

Gelecek çalışmalar adına her iki şair adına üniversitelerde karşılaştırmalı olarak ders konulabilir.

Kaynakça

- Âşık Veysel. (1970). Benim Sadık Yârim Kara Topraktır. In Dostlar Beni Hatırlasın. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Assmann, J. (2011). Cultural memory and early civilization: Writing, remembrance, and political imagination. Cambridge University Press.
- Bakiler, Y. B. (1989). Âşık Veysel. Ankara.
- Barthes, R. (1964). Elements of semiology (A. Lavers & C. Smith, Trans.). Hill and Wang. (Original work published 1964)
- Cai, Z. [蔡震]. (2018, September 6). 郭沫若集外旧体诗词的整理. 中国作家网 <https://www.chinawriter.com.cn/n1/2018/0906/c404064-30276098.html>
- Çelikten, L., & Doğan, S. (2022). Öğretmen adaylarının gözünden Âşık Veysel: Metaforik algı çalışması. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 103, 115–138.
- Chen, X. (2007). From the May Fourth Movement to Communist Revolution: Guo Moruo and the Chinese path to communism. SUNY Press.
- Cheng, J. [成建华]. (2015). 中观佛教的渊源及其理论特色. Studies in World Religions, (6), 76–84.
- Çobanoğlu, Ö. (2003). Âşık tarzı kültür geleneği ve destan türü. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Duranoglu, H. M. (Director). (2009). Küçük Dünyam: Âşık Veysel belgeseli. IMDb.
- Eliade, M. (1963). The myth of the eternal return: Cosmos and history. Princeton University Press.
- Guo, Q. F. (2023). Sorting out and analyzing the idea of emptiness in the Diamond Sutra. ResearchGate.
- Gümüş, İ. (2019). Âşık Veysel'in "Kara Toprak" şiirine ontolojik bir yaklaşım. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(1), 176–187. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.516787>
- Hou, X. [侯星如]. (2023). 基于经文对金刚经空观的梳理与分析. 中央民族大学学报, 45(1), 56–65.
- Hürriyet Daily News. (2023, January). Filming for folk poet Aşık Veysel's biopic starts.
- İlhan, C. (2022). İmgesel Açılımlarla Âşık Veysel'in Kara Toprak Şiirine Mitsel Bir Bakış Açısı. Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, 5(2), 248–260. <https://dergipark.org.tr/en/pub/uhad/issue/73568/1104938>
- Irmak, Y., & Yüce, L. (2021). Âşık Veysel'in şiirlerinde milli ve evrensel konular. Külliye Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 3(5), 75–88.
- Kasımoğlu, S. (2020). Anne arketipi olarak toprak. Kıbrıs-Balkanlar-Avrasya Türk Edebiyatları Vakfı Dergisi, 6(23), 55–68.
- Korkmaz, M. A. (2023). Âşık Veysel Şatıroğlu'nun sözlü metinlerinde tabiat ve tarım. In H. Sarı & Y. Koşar (Eds.), Âşık Veysel. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Lai, J., Liu, B., & Wang, H. (2022). Does the "Tian-Ren-He-Yi" belief system promote corporate environmental performance? Frontiers in Psychology, 13, 886114. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.886114>
- Li, Q. (2023). Analysis of The Goddess by Guo Moruo (Paper presented at the International Conference on Social Psychology and Humanity Studies). Communications in Humanities Research, 6, 63–66. <https://doi.org/10.54254/2753-7064/6/20230079>

- Liao, J. [廖久明]. (2022). 郭沫若：潜心积累 绽放风华. 光明日报.
- Liu, Y. [刘元树]. (1991). 郭沫若文学活动研究. 上海: 华东师范大学出版社.
- 骆寒超. (2019). 郭沫若新诗的诗体探求 [The Poetic Form Exploration of Guo Moruo's Modern Poems]. 东方论坛—青岛大学学报（社会科学版） [Oriental Forum—Journal of Qingdao University (Social Science Edition)], 36(2), 112–118.
- Magagnin, P. (2018). Imagining new Chinese in Guo Moruo's poetry. In M. Hockx & J. K. Smith (Eds.), *Routledge handbook of modern Chinese literature* (pp.97-99, 210–223). Routledge.
- Miller, J. W. (1972). English Romanticism and Chinese nature poetry. *Comparative Literature*, 24(3), 216–236. <https://doi.org/10.2307/1769896>
- Özçelik, M. (2015). Âşık Veysel'in "Kara Toprak" şiiri etrafında bir yorum. *Ay Vakti*, (156), 1.
- Özdemir, A. (2010). *Âşık Veysel*. Sivas: Sivas Platformu Yayınları.
- Sarı, H., & Koşar, Y. (Eds.). (2023). *Âşık Veysel*. İstanbul: İhlamur Kitap.
- Tang, L., & Kan, M. (Directors). (2007). *Yi Guo Qing Yuan: Guo Moruo & Anna* [Documentary film].
- Tikdemir, H. (2023). Âşık Veysel'in şiirlerinde tasavvufi bir unsur olarak toprak. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 349–362.
- Uysal Akman, F. (2023). Âşık Veysel hakkında bibliyografya denemesi. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, 8(3), 175–190.
- 韦勒克, 勃. (Wellek, R.), & 沃伦, 奥. (Warren, A.). (1984). 文学理论 [Theory of Literature] (刘象愚 等 译). 北京: 三联书店.
- Wen, Y. (1923, June 3). 〈Nüshen〉 zhi shidai jingshen [The spirit of the age in *The Goddess*]. *Chuangzao Zhoubao* (Creation Weekly), (4).
- Yakıcı, A. (2012). Âşık Veysel'in kültürel mirasa katkısı. *Millî Folklor*, (93), 101–111.
- Zhang, Y. (2019). 学术年鉴的存史与鉴今——《郭沫若研究年鉴》. *中国年鉴研究*2019(1).

Sorumlu Yazar Bilgileri:

Yazar ismi: Lale KUMAŞ
Bölüm: Türk Dili ve Edebiyatı
Fakülte: Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi
Üniversite, ülke: International Burch University, Bosna Hersek
Email: lale.kumas@stu.ibu.edu.ba

Lütfen alıntılayınız: Kumaş, L. ve Özdemir, E. D. (2026). Guo Moruo'nun (Diqiu, Wo de Mu Qin) "Benim Annem Dünyadır" Şiiri ile Âşık Veysel'in "Benim Sadık Yarım Kara Topraktır" Şiirinin Karşılaştırmalı İncelenmesi. *Journal of Research in Turkic Languages*, 8 (1), 1-17. DOI: <https://doi.org/10.34099/jrtl.811>

Alındı: Aralık 16 , 2025 ▪ Kabul: Şubat 24, 2026